

TÜRKİYE’DE İİBF DERGİLERİNDE YAYIMLANAN “ÇEVRE” KONULU MAKALELER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Mihriban ŞENGÜL*
Gülizar ÇAKIR SÜMER**

Özet

Bir bilim disiplinin belirli aralıklarla, kendi bilimsel yayın birikimini değerlendirmesi, disiplinin geleceği bakımından önemlidir. Bu bilimsel çalışmaların önemli bir kısmı makale biçiminde ve dergilerde yayımlanmaktadır. Bu nedenle dergiler, bu tür değerlendirmeler için önemli olanaklar sağlamaktadır. Türkiye’de çevreyle ilgili disiplinlerin oluşturduğu yayın birikimi bu tür bir çalışmayı gerektirecek olgunluğa erişmiştir. İİBF çatısı altında toplanan disiplinlerin her biri çevreye ilişkin çalışmalar üretmektedir ve üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) dergileri bu birikimin önemli bir kısmını içermektedir. Türkiye’de İİBF bünyesindeki disiplinler için en yaygın yayın ortamı İİBF dergileridir. Bu çalışmada, İİBF dergilerinde yayımlanan çevreye ilişkin makalelerinin bibliyografyası oluşturulmuş, bibliyografya ve atıf çözümlemesi yoluyla bu çalışmaların niceliksel olarak değerlendirilmesi yapılmış ve bulgular sınıflandırılarak ortaya konmuş ve yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çevre, çevre yazını, İİBF Dergileri.

Abstract

An Examination on Articles about Environment published at the Journals of Faculty of Economic and Administrative Sciences in Turkey

It is important in respect of future of a discipline that a discipline evaluates its own accumulation of publications at certain intervals. Most of the scientific research are published as articles at journals. Therefore, journals provide considerable opportunities for the such evaluations. The accumulation of publications of the disciplines interested in environment in Turkey has reached

---

* Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Kampus, MALATYA, msengul@inonu.edu.tr

** Arş.Gör.Dr., İnönü Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Kampus, MALATYA.

to the level maturity for such an attempt. Every discipline takes place in the Faculty of Economic and Administrative Sciences (FEAS) has produced researches about environment and the journals of FEAS have covered a great majority of research concerned. In Turkey, the most popular platform for publications of the disciplines of FEAS is the journals of the FEAS. In this study, the bibliography of articles concerning environment published in the journals of FEAS has been produced; those articles have been examined quantitatively by the analysis of bibliography and citations; the findings have been classified and interpreted.

Keywords: Environment, environmental literature, the journals of economic and administrative sciences faculty.

GİRİŞ

Bir bilim disiplinin belirli aralıklarla o güne kadarki birikimini değerlendirmesi, araştırma alanını oluşturan öteki konuların yanı sıra kendi birikimini de “*araştırma konusu*” olarak ele alması disiplinin geleceği bakımından önemlidir. Bu tür çalışmalar, disiplin içindeki egemen eğilimlerin ortaya konması, gelecekte izlenecek yolun belirlenmesi ve yayın kalitesinin artırılması bakımından önemli geri bildirimler sağlar. Bir disiplinin kendi üzerine düşünebilmesi, değerlendirme yapabilmesi bakımından başlıca araçlar ise o güne kadar gerçekleştirilen çalışmalardır. Bilimsel çalışmaların önemli bir kısmı makale biçiminde ve süreli yayınlarda, ilgili bilim kamuoyuna sunulmakta ve tartışmaya açılmaktadır. Üretilmeleri ve yayımlanmaları daha uzun süre isteyen kitapların tersine dergiler, bütün disiplinler için en yeni bilgilerin paylaşıldığı, çarpıcı bilimsel tartışmaların yapıldığı yayın ortamlarıdır. Ayrıca, dergiler, gündemdeki konuların en kısa sürede yansıdığı bilimsel yayınlar olduğundan bir disiplinin tarihsel bağlam içinde değerlendirilmesi için etkili bir araştırma ortamı sunmaktadır.

Ancak, akademik dergiler üzerinde yapılacak araştırmaların ilgili bilim disiplinlerine sağlayabileceği katkılara karşın Türkiye’de sosyal bilimlerde bu tür çalışmalar çok yetersizdir. Türkiye’de sosyal bilimcilerin, süreli yayınların işlevleri konusunda “farkındalık” düzeyinin henüz zayıf olduğu söylenebilir. Bununla birlikte TÜBİTAK ULAKBİM tarafından 2-3 Kasım 2006’da gerçekleştirilen “1. Ulusal Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık Kurultayı” bu konuda atılmış önemli bir adımdır.

Bir disiplinin yayın birikiminin geriye doğru araştırmalara konu olmaya başlaması, söz konusu disiplinin ulaştığı gelişme düzeyinin de göstergesidir. Türkiye’de çevre yazını azımsanamayacak bir geçmişe sahiptir ve önemli bir birikim düzeyine ulaşmıştır. 1940’lı yıllarda toprağa ve ormana ilişkin

sorunların ele alınmasıyla başlayan süreç içinde önemli bir ivme kazanmış, kendi kaynaklarını üretme aşamasına gelmiştir. Ancak Türkiye’de çevre disiplininde “*kendi üzerine düşünme*”, kendi birikimini gözden geçirme, sorgulama niteliğindeki çabaların yeterli olmadığı görülmektedir. Türkiye’de çevre yazınıyla ilgili olarak saptanan bu “kendi üzerine düşünme” ya da “geriye bakma” biçimindeki çalışmaların yetersizliği nedeniyle böyle bir çalışmanın gerçekleştirilmesine gereksinim duyulmuştur. Nitekim, Türkiye’de çevreyle ilgili disiplinlerin oluşturduğu yayın birikimi de bu tür bir çalışmayı gerektirecek olgunluğa erişmiştir. Üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) dergileri de bu birikimin önemli bir kısmını içermektedir.

Çevre ve çevre sorunları konuları, disiplinlerarası çalışma alanlarıdır ve günümüzde çok sayıda bilim disiplini, çevreye ilişkin konuları kendi disiplini çerçevesinde araştırma konusu yapmaktadır. İİBF çatısı altında toplanan disiplinlerin her biri de çevreye ilişkin çalışmalar üretmektedir. İİBF disiplinleri için en yaygın yayın ortamı İİBF dergileridir. Bu dergilerde yayımlanan çevre konulu makaleler, İİBF disiplinlerinin çevre yazınına katkılarının ortaya konması bakımından geniş bir örneklem oluşturmaktadır. Bu örnekleme dayalı olarak gerçekleştirilen çalışmada, öncelikle İİBF dergilerinde yayımlanan bu makalelerin bibliyografyası oluşturulmuş, bibliyografya ve atıf çözümlemesi yoluyla bu çalışmalarının niceliksel değerlendirilmesi yapılmıştır.

1. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE ÇEVRE YAZINININ GELİŞİMİ VE YAZIN İNCELEMELERİ ÜZERİNE

Çevre sorunları, asıl olarak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşanan hızlı ekonomik büyüme ile, öncelikle Batıda olmak üzere, toplumların gündemine girmiş ve yazına daha yoğun biçimde yansımaya başlamıştır. Çevre yazını, doğa çalışmaları temel alındığında çok daha eski bir geçmişe sahip olsa da asıl olarak “sorun” odaklı olarak gelişmeye başlamıştır. Bu nedenle de Sanayi Devrimiyle birlikte ortaya çıkmaya başlayan ve insan sağlığını ve ekonomiyi etkileyen hava kirliliği, ormanların yok olması gibi sorunlarla yazın oluşmaya başlamıştır. Nitekim erken dönem çalışmalarından örnekler de bunu doğrular niteliktedir. Kökeni 13. yüzyıla dayanan Londra’daki hava kirliliği 1661’de günlük yazarı John Evelyn’in *Fumifugium* adlı kitabına yansımıştır (Ponting, 2000: 314). Tropik ormanların yıkımının ekonomik etkilerinin hissedilmeye başlamasıyla İngiltere’de British Association tarafından 1852’de tropik ormanların yıkımının meydana getireceği fiziksel ve ekonomik etkilere yönelik bir rapor hazırlanmıştır (Cleghorn, vd.,1852). Asit yağmurları ilk kez 1850’li yıllarda İngiliz sanayileşmesinin merkezlerinden biri olan Manchester’da tanımlanmış ve yine ilk kirlilik müfettişlerinden biri olan Robert Simith’in *Acid and Rain* adlı eseriyle 1872’de yazına girmiştir (Ponting, 2000:

320). George Perkins Marsh'ın 1864'de yazdığı *Man and Nature* ise, Sanayi Devriminin neden olduğu sorunlar ve “insan eliyle dönüştürülmüş haliyle doğa” üstüne yazılan ilk sistematik kitaptır (Foster, 1999: 82).

1940'lı yıllarda yaygın olarak kullanılmaya başlanan, başta DDT olmak üzere böcek öldürücü kimyasalların neden olduğu ekolojik yıkım üzerine 1962'de Rachel Carson (2004)'ın yazdığı *Sessiz Bahar*, çevrecilik akımını güçlendiren en güçlü tartışmalardan birini doğurmuştur. 1972'de Roma Kulübü tarafından hazırlanan *Ekonomik Büyümenin Sınırları* (Meadows vd.,1978) ve Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayımlanan *Ortak Geleceğimiz* adlı rapor, çevre sorunlarının uluslararası politik alana taşıyan iki kitap olmuştur. 1970'li yıllar, çevre sorunlarının ekonomik büyümeyi sınırlayan etkenlerden biri olarak ortaya çıkması ve çevreye ilişkin uluslararası çabalar, çevre yazını için de dönüm noktası olmuştur. Hem ürün sayısı artmış hem de bu döneme kadar çoğunlukla doğa ve sağlık bilimleri ürün verirken, sosyal bilim disiplinleri de yoğun olarak tartışmaya katılmaya başlamıştır.

Dünyada çevre yazınının oldukça geniş birikimiyle paralel olarak yazın incelemesine yönelik çalışmaların da yaygın olduğu görülmektedir. Yazın incelemesine dayalı çalışmalar fen bilimlerinde ve özellikle tıp alanında çok yaygındır. Disiplinlerarası bir konu olması nedeniyle farklı disiplinlerde gelişen çevre yazını için de ilgili disiplinler bağlamında bu tür çalışmalar sıklıkla yapılmaktadır. Sosyal bilim disiplinlerinde oluşan çevre konularına ilişkin araştırma birikimi de yazın incelemeleri yoluyla değerlendirilmektedir. Bunlar bibliyografya ve atıf incelemesi (Krogman ve Darlington,1996; Costanza vd., 2004; Ma ve Stern, 2006) ya da daha çok belirli konuların yazında ele alınış biçiminin çözümlenmesi/incelenmesi (Hect, 1997; Davidson ve Fricke, 2004; Chua, 1999; Lemos ve Agrawal, 2006; Jakobsen, 1999) biçimindeki çalışmalardır.

Türkiye'de “çevre”ye ilişkin konular, bilim yazınına ilk olarak “çevre” kavramından ve ekosistem bilincinden uzak olmakla birlikte 1940'lı yıllarda toprağa ve ormana ilişkin sorunlarla girmiştir. Nitekim ilk yayınların orman ve tarım yazını içinde *Orman ve Av, Pancar, İ.Ü. Orman Fakültesi* dergilerinde (Irmak,1946; Kayaalp,1946; Irmak,1951) yer aldığı görülmektedir. Ormana ve erozyona ilişkin konular işlenmeye devam ederken Sanayileşmeyle birlikte sanayiye dayalı kirlilik sorunu da çevre yazınına girmeye başlamıştır (Karaoğlu, 1953; Akman, 1955; Karaca,1957). 1960'lı yıllarla birlikte ortaya çıkan hava kirliliği en somut biçimde algılanan çevre sorunu olmuş, birçok disiplinin çevre konularına ilişkin çalışmalarının başlatıcısı olmuştur. Hava kirliliği, saptanabildiği kadarıyla ilk olarak *Mühendis ve Makine Dergisi*'nde yayımlanan bir çeviri çalışmayla yer bulmuş (Gould,1961) bunu yine *Mühendis ve Makine Dergisi* ve *Kimya Mühendisliği* dergilerinde yayımlanan öteki

çalışmalar izlemiştir (Öngün,1963; Ararat,1967; Çataltaş, 1965). Türkiye’de de sosyal bilimler, 1970’li yıllarda Batı’da yaşanan dönüşümle birlikte çevre konusuna eğilmeye başlamıştır.

İİBF çatısı altındaki disiplinlerinin çevre konularına yer vermeye başladığı dönem, dünyada ekolojik bilinçlenmenin oluşmaya başladığı ve Türkiye’de çevre sorunlarının insan sağlığı üzerindeki etkilerinin görülmeye başladığı 1960’lı yıllar ve sonrasına rastlamaktadır. Ele alınan ilk konu hava kirliliği sorunu olmuştur. Bu konuda saptanabilen ilk çalışma *İdare Dergisi’nde* yayımlanan bir çeviridir ([yazarı belirtilmemiş] çev. Tarcan,1962). Bu tarihte birlikte çevre yazınına tarım, orman ve sağlık disiplinleri yazınının dışında çalışmalar eklenmeye başlamıştır. Sosyal bilimler yazını içinde *İller ve Belediyeler Dergisi* de hava kirliliği ile ilgili çalışmalarla yazına ürün vermeye başlamıştır (Keleş, 1962; Botelho, 1963). İller ve Belediyeler Dergisi’nin bu tarihten itibaren hava kirliliği, doğanın korunması ve milli parklar, atıklar gibi konulara yer ayırmaya devam ettiği görülmektedir (Demir, 1963; Tortop, 1965; Yalvaç, 1967). İİBF disiplinlerinin yayın ortamlarından biri olan *Mülkiyeliler Birliği Dergisi* de çevre yazınına hava kirliliği ile ilgili çalışmalarla yer vermeye başlamıştır (Verel, 1970; Akyol, 1973). Bu ilk çalışmaların tümü de Ankara’nın hava kirliliği sorunu ile ilgilidir. Kamu yönetimi disiplini için önemli yayın ortamları olan *Amme İdaresi Dergisi* ve *Türk İdare Dergisi* de 1970’li yıllarda çevre konulu çalışmalara yer vermeye başlamıştır (Cem, 1976; Derici, 1977; Kılıçer, 1978) ve günümüzde de sürdürmektedir. Aşağıda görüldüğü gibi İİBF dergileri de aynı dönemde çevre konulu çalışmalara yer vermeye başlamıştır.

Bu çalışma kapsamında yapılan oldukça geniş kapsamlı yazın taraması sonucunda “*geriye bakma*” denemesi olarak görülebilecek beş bibliyografya çalışmasına ulaşılabilmektedir (Burian, 1972; Aytuğ, 1972; Acara, 1996; Boratav, 2000, “Çevre Bibliyografyası”, 1995). Ancak, bu çalışmalar, gerek hazırlandıkları dönemin koşulları nedeniyle gerekse de önceki çalışmaların yetersizliği nedeniyle önemli eksikler taşımaktadır. Yine bu çalışmalarda bibliyografya oluşturmanın ötesine geçilmemiş, yazının (ya da oluşturulan bibliyografyanın) değerlendirmesi yapılmamıştır. Tespit edilebildiği kadarıyla Türkiye’de çevre yazınının gelişme aşamalarının değerlendirilmesi niteliğindeki ilk çalışma Eraydın’ın (2003: 41-43, 180-187) TÜBA Raporları arasında yayımlanan *Türkiye’nin Nüfus ve Kalkınma Yazını* adlı raporda yer alan “Çevre-Kalkınma ve Nüfus” başlığı altında gerçekleştirdiği değerlendirmedir. Temel olarak kalkınma ve nüfusla çevre ilişkisi odaklı bir arayışla hareket edilen çalışmada oluşturulan çevre bibliyografyası, seçilmiş konular bakımından kısaca değerlendirilmiştir. Tespit edilen öteki çalışma ise Köroğlu (2006)’na aittir. Bu çalışmada geniş bir bibliyografyaya dayanmaksızın 1970-90’lı yıllar arasında Türkiye’de çevre yazınına belirleyen çevresel dönüşümler irdelenmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada, Türkiye’de üniversitelerin İİBF’lerinin içerdiği disiplinlerin çalışmalarını içeren İİBF dergilerinde¹ yayımlanan çevre konulu makalelerin *bibliyografya* ve *atıf çözümlemesi* yoluyla değerlendirmesi yapılmıştır. Bu değerlendirme, İİBF disiplinlerinin çevre konularına katkılarını bu dergiler örneğinde ortaya koyma olanağı da sağlamaktadır. Farklı tarihlerde yayına başlamakla birlikte İİBF dergileri, çevre konularının dünyada ve Türkiye’de gündem oluşturmaya başladığı 1960’lı yıllardan günümüze kadar süren dönem boyunca yayın ortamı olarak varlığını sürdürmüştür. Bu nedenle, İİBF dergileri, İİBF disiplinlerinin çevre yazınına katkılarının tarihsel süreç içinde incelenmesi bakımından önemli bir fırsat sunmaktadır.

Türkiye’de ilk “İİBF dergisi”, Ankara Üniversitesi SBF’nin henüz fakülte olmasından önce 1943’de yayına başlayan “Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi” dir. Yeni İİBF’lerin kurulmasının ardından 1970’li yıllardan başlayarak yeni dergiler yayımlanmaya başlamıştır. 1980’li yıllarla birlikte ise fakülte sayısındaki artışla doğrusal olarak dergi sayısının daha da arttığı görülmektedir (Ek.1). Nitekim çevre konularının dünyada ve Türkiye’de gündem oluşturması ve yazına yansması da yoğunlukla 1960’lı yıllardan başlayarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, İİBF dergilerinin yayımlandığı dönem, Türkiye’de çevre konularının gündem oluşturduğu dönemi bütün olarak kapsamaktadır.

Bu çalışma için yapılan kaynak taraması kapsamında İİBF dergilerinin çok geniş bir yayın ortamı oluşturmasına karşın bu dergilere ilişkin çalışmaların çok sınırlı olduğu ve ayrıca bu dergilere ulaşmanın bile güç olduğu görülmüştür. İİBF disiplinleri(nden birinin) yazınının incelenmesi bakımından İİBF dergilerinin araştırma alanı olarak belirlendiği şu çalışmalara ulaşılmıştır: Şenesen ve Selim’in (1995) ekonometri uygulamaları üzerinde değerlendirme konulu çalışması; Öner’in (1972) SBF Dergisiyle sınırlı olan iktisadi araştırmalar üzerine çalışması; Dumrul ve Aysu (2007)’nin Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi’nde yayımlanan makalelere ilişkin çalışması; ve yönetim yazını incelemesine dayanan ve örnekleminin %50’sinin İİBF dergilerinin oluşturduğu (aynı örnekleme dayanan) üç çalışma (Üsdiken, Wasti, 2002; Üsdiken, Pasadeos, 1992; Üsdiken, Pasadeos, 1993).

Türkiye’deki 53 devlet üniversitesinin (2006’dan itibaren kurulan 32 üniversite dışındaki) İİBF dergileri araştırma kapsamına alınmıştır (Ek.1). İİBF dergilerinin saptanması amacıyla 53 devlet üniversitesinin İİBF’lerinin web sayfaları, İnönü, Ankara ve Gazi Üniversitesi Kütüphaneleri ile Kozak (2003)’in *Akademik Dergiler Rehberi-2002* taranmıştır. Saptanan dergilerin her biri başlangıç sayısından günümüze kadar taranmıştır. Özel üniversitelerde de İİBF ve/veya benzeri fakülteler bulunmasına karşın tarihsel değerlendirme

yapmak bakımından çok yeni oluşları nedeniyle, bu üniversitelerin İİBF dergileri çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur. Nitekim yalnızca iki özel üniversitede İİBF dergisi saptanmıştır ve yayına başlama tarihleri 2001’dir.

Doğrudan İİBF’ler tarafından yayımlanan dergiler araştırma kapsamına alınmıştır; İİBF’lerin bir bölümü tarafından yayımlanan ve yalnızca ilgili disiplinin çalışmalarına açık olan dergiler kapsama alınmamıştır. Örneklemin homojenliğini bozmamak için İşletme ve İktisat Fakültelerinin dergileri de kapsama alınmamıştır. Aynı nedenle İİBF disiplinlerinin çalışmalarını içermekle birlikte, İİBF çatısı dışındaki sosyal bilim dallarının (sosyoloji, antropoloji, eğitim bilimleri gibi) yayımlarına açık dergiler de kapsam dışında tutulmuştur. Bununla birlikte, İİBF’ler tarafından çıkarılan ve İİBF bünyesindeki disiplinlerin yayımlarına açık olan dergiler, açıkça “İİBF Dergisi” adı taşımasa da (örneğin Selçuk Üniversitesi İİBF’nin “Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar”, ODTÜ İİBF’nin “ODTÜ Gelişme” adını taşıyan dergileri gibi) araştırma kapsamına alınmıştır.

Daha önce yeterli araştırmanın bulunmamasından hareketle, alandaki veri açığının kapatılmasına katkıda bulunmak ve daha sağlıklı bulgulara ulaşabilmek amacıyla dergilerden bir örneklem oluşturup onun üzerinde çalışmak yerine, tüm dergilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Böylece bu dergilerdeki çevre konulu makalelerin tarihsel süreç içinde daha etkin değerlendirmesinin yapılabilmesi, dönemsel koşullarla ilişkilendirilebilmeleri, bundan sonraki araştırmalara katkısı bakımından bütün bir bibliyografya oluşturulması amaçlanmıştır. Ancak kimi zaman dergiyi yayımlayan üniversitelerin bile düzenli bir arşivlerinin olmaması gibi nedenlerle bu hedefe güçlüklerle ulaşılabilmektedir. Kimi sayıların saptanamamış olduğu varsayılarak (bazı dergiler zaman zaman cilt ve sayı numaralamasını değiştirdiklerinden, yayına bir dönem ara verip yeni numaralama sistemi ile yeniden başladıklarından) Türkiye çevre yazınının öteki eserlerinin kaynakçaları ve bibliyografyalar da taranmıştır. Böylelikle ulaşılamayan ya da gözden kaçan sayılardaki makalelerin saptanmasına ve çalışma kapsamına alınmasına çalışılmıştır.

Araştırma için öncelikle saptanan İİBF dergilerinin tüm sayılarının “İçindekiler” sayfalarına ulaşılmıştır. Bunun için kütüphanelerde ve internet ortamında tarama yapılmıştır. Elde edilen “İçindekiler” sayfalarında makale başlıkları üzerinden yapılan tarama sonucunda çalışma kapsamına girdiği tespit edilen makalelerin tam metinlerine ulaşılmıştır.

Makale başlıklarının taranmış olması, bu çalışmanın sınırlarından biridir. Bununla birlikte, bilimsel yazın türünde başlıkların metni yansıtmada düzeyinin yüksek olması, bu çalışma açısından önemli bir kolaylık sağlamıştır. Saptanan

makalelerin tam metinlerinin değerlendirilmesi de bu makalelerin çalışma kapsamına girip girmediğinin doğru saptanmasını sağlamıştır.

Tespit edilen makalelerden yazarı Türk olanlar araştırma kapsamına alınmıştır. Yabancı dilde yayımlanmış olmakla birlikte yazarı Türk olan (çok yazarlı ise yazarlarından en az biri Türk olan) çalışmalar da araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırmada incelenen değişkenlerde zaman içinde değişim olup olmadığını saptayabilmek bakımından, araştırmada elde edilen veriler dönemlere dayalı olarak irdelenmiştir. İncelemeye konu olan süre, uzunluğu göz önünde tutularak, çevre yazınının gelişmeye başladığı ve İİBF dergilerinde çevre konularına yer ayrılmaya başlandığı 1970’li yıllardan başlayarak onar yıllık dönemlere ayrılmıştır.

Bu şekilde saptanan ve elde edilen makalelerden oluşturulan bibliyografya (Ek.2), “bibliyografya çözümlemesi” tekniği ile çözümlenmiştir. Makaleler, yayımlandıkları dergilere ve dönemlere göre, yayımlandıkları dile göre sınıflandırılmış, tek ya da çok yazarlılık durumuna göre incelenmiştir.

Ayrıca makalelerin yazarları da, kurumları, unvanları, disiplinleri açısından incelenmiştir. Özellikle 1990 öncesi döneme ait makalelerin birçoğundan yazarların kurum, unvan ve disiplinlerine ilişkin yeterli bilgi elde edilemediğinden bu bilgi eksikleri için internet ortamında ayrıca tarama yapılarak veri toplanmıştır.

Makaleler, dayandıkları “veri türü” boyutuyla da üç ana kümede toplanarak incelenmiştir:

a) Varolan Bilgilere Dayanan Makaleler: Varolan ya da ikinci el bilgileri derleyen, özetleyen, bunlara dayanarak sonuç çıkararak makaleler ile belgelere veya yazına dayanmaksızın yazarın genel yorumunu ve görüşlerini içeren makaleler bu başlık altında toplanmıştır.

b) Birinci El Verilere Dayanan Makaleler: Görüşme, soru kâğıdı uygulaması, deney gibi tekniklerle doğrudan araştırmacı tarafından ilk elden toplanan ve yaratılan özgün verilere dayanan makaleler bu öbekte toplanmıştır.

c) Kuramsal ve Model Geliştiren Makaleler: Verileri doğrudan araştırmacı tarafından toplanmamakla birlikte özgün çözümleme modeli geliştiren makaleler bu öbekte ele alınmıştır.

Makalelerin kaynakçaları da “atıf çözümlemesi” tekniği ile çözümlenmiştir. Atıf çözümlemesi, öteki dergilere (yerli ve yabancı) ve ayrıca İİBF dergilerine atıf oranlarının, Türkçe ve yabancı kaynaklardan yararlanma oranlarının saptanmasıyla sınırlı tutulmuştur. Atıf çözümlemesi yapılırken,

metin içinde atıf yapılmaksızın makalenin sonunda belirtilen kaynaklar, yazarın doğrudan yararlanıp yararlanmadığı ya da ne ölçüde yararlandığı saptanamayacağından kapsam dışı bırakılmıştır. Ayrıca ulusal ve uluslararası mevzuat belgelerine yapılan atıflar değerlendirmeye alınmamıştır.

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Çalışmada elde edilen bulgular, aşağıda sınıflandırılarak sunulmuştur.

3.1. İİBF Dergilerinde Yayımlanan Çevre Konulu Makalelerin Sayısal Dağılımı

Yapılan tarama sonucunda, 130 adet Türk yazarlı, 7 adet yabancı (4’ü çeviri) makale tespit edilmiştir (Tablo.1). Aşağıdaki bulgularla da ortaya konduğu gibi, yabancı yazarlı yazılara sınırlı oranda yer verilirken makalelerde yabancı yazıdan yararlanma oranı süreç içinde artmış, çeviri makale yayımlama yazın içindeki sınırlı önemini de kaybetmiştir.

Yayımlanan yabancı yazarlı makalelerin tümü ODTÜ Gelişme Dergisi’nde; çeviri makalelerinse 3’ü İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi’nde, 1’i Ankara Üniversitesi SBF Dergisi’nde yer almıştır.

Tablo 1: İİBF Dergilerinde Yayımlanan Çevre Konulu Makalelerin Genel Dökümü

Makaleler	Dönemler								Toplam	
	1970’ler		1980’ler		1990’lar		2000-2006			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yerli	3	100	15	83.3	52	92.8	60	100	130	94.9
Çeviri	-	-	2	11.1	2	3.6	-	-	4	2.9
İngilizce (Yabancı yazarlı)	-	-	1	5.6	2	3.6	-	-	3	2.2
Toplam	3	100	18	100	56	100	60	100	137	100

Bu çalışmada değerlendirme kapsamına alınan 130 adet makalenin dönemlere ve dergilere göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir. Bu dağılıma bakıldığında yoğunluğun üç büyük kent üniversitesinde olduğu görülmektedir. Bu üniversitelerin İİBF dergilerinin daha uzun bir geçmişe sahip olması, çevreye ilişkin konuların öncelikle büyük kentlerde tartışılmaya başlaması ve bu alanda çalışan ilk bilim insanlarının da bu üniversitelerde bulunması bu sonucu açıklamaktadır. Nitekim Ankara Üniversitesi SBF, sosyal bilimler alanında çevre konusunda öncülük eden ve ilk eserleri veren bilim insanlarını barındırmıştır. Nitekim, 1970’li yıllarda yayımlanan üç makaleden ikisi bu alanda öncülükleriyle bilinen Prof. Dr. Fehmi Yavuz ve Prof. Dr. Ruşen Keleş’e aittir.

Tablo 2: Makalelerin Dergilere ve Dönemlere Göre Dağılımı

Derginin Adı	Dönemler								Toplam		
	1970'ler		1980'ler		1990'lar		2000-2006				
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Abant İ. Baysal Ü. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	-	-	3	5	3	2.3	
Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	-	-	3	5	3	2.3	
Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	1	6.6	1	1.9	3	5	5	3.8	
Ankara Üniversitesi SBF Dergisi	3	100	-	-	8	15.4	8	13.3	19	14.6	
Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	2	3.8	3	5	5	3.8	
Balıkesir Üniversitesi Bandırma İİBF Dergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Celal Bayar Ü. İİBF Yönetim ve Ekonomi Dergisi	-	-	-	-	3	5.8	2	3.3	5	3.8	
Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	-	-	3	5	3	2.3	
Çanakkale 18 Mart Ü. Biga İİBF Yönetim Bilimleri Dergisi	-	-	-	-	-	-	3	5	3	2.3	
Çukurova Üniversitesi İİBF Der.	-	-	-	-	2	3.8	-	-	2	1.5	
Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	3	5.8	2	3.3	5	3.8	
Ege Üniversitesi İİBF Akademik Bakış Dergisi	-	-	-	-	-	-	2	3.3	2	1.5	
Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	3	20	2	3.8	-	-	5	3.8	
Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	3	20	5	9.6	6	10	14	10.8	
Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	2	3.8	1	1.7	3	2.3	
İnönü Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi	-	-	-	-	11	21.2	5	8.3	16	12.3	
Karadeniz Tekn. Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	1	6.6	-	-	-	-	1	0.8	
Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	3	20	1	1.9	1	1.7	5	3.8	
Muğla Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
ODTÜ Gelişme (Studies in Development)	-	-	-	-	2	3.8	2	3.3	4	3.1	
Selçuk Üni.	Karaman İİBF Der.	-	-	-	-	1	1.9	3	5	4	3.1
	Sos. ve Ekon Araş. Dergisi	-	-	-	-	-	-	3	5	3	2.3
Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	2	3.8	5	8.3	7	5.4	
Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	4	26.7	7	13.5	2	3.3	13	10	
Toplam	3	100	15	100	52	100	60	100	130	100	

3.2. Makalelerin Yazarlarının Kurumlarına İlişkin Bulgular

İİBF dergilerinde yayımlanan makalelerin yazarlarının %98.8’i akademisyendir ve akademisyen yazarların %96.8’i Türkiye üniversitelerinde, %3.2’si ise Türkiye dışındaki üniversitelerde çalışan öğretim elemanlarıdır. Akademisyen olmayan 2 yazar Türkiye’deki kamu kurumlarında çalışan bürokrattır.

Tablo 3: Yazarların Üniversitelere Göre Dağılımı*

Üniversite	Dönemler								Toplam	
	1970’ler		1980’ler		1990’lar		2000-2005			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Afyon Kocatepe Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	5	6	5	3.1
Akdeniz Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	1.2	1	0.6
Anadolu Üniversitesi	-	-	-	-	1	1.7	4	4.8	5	3.1
Ankara Üniversitesi	3	100	-	-	8	13.8	5	6	16	10
Atatürk Üniversitesi	-	-	-	-	1	1.7	1	1.2	2	1.3
Balıkesir Üniversitesi	-	-	-	-	1	1.7	-	-	1	0.6
Boğaziçi Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	1.2	1	0.6
Celal Bayar Üniversitesi	-	-	-	-	3	5.2	3	3.6	6	3.8
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	3	3.6	3	1.9
Dokuz Eylül Üniversitesi	-	-	1	6.25	3	5.2	-	-	4	2.5
Ege Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	1.2	1	0.6
Erciyes Üniversitesi	-	-	3	18.75	3	5.2	2	2.4	8	5
Gazi Üniversitesi	-	-	3	18.75	5	8.6	4	4.8	12	7.5
Gaziantep Üniversitesi	-	-	-	-	1	1.7	-	-	1	0.6
Gebze İleri teknoloji Enstitüsü	-	-	-	-	-	-	3	3.6	3	1.9
Hacettepe Üniversitesi	-	-	1	6.25	1	1.7	1	1.2	3	1.9
Hitit Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	1.2	1	0.6
İstanbul Üniversitesi	-	-	-	-	12	20.7	6	7.2	18	11.3
Karadeniz Teknik Üniversitesi	-	-	1	6.25	2	3.4	5	6	8	5
Kırıkkale Üniversitesi	-	-	-	-	1	1.7	1	1.2	2	1.3
Marmara Üniversitesi	-	-	3	-	1	1.7	2	2.4	6	3.8
Muğla Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	2	2.4	2	1.3
Mustafa Kemal Üniversitesi	-	-	-	-	1	1.7	-	-	1	0.6
Niğde Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	7	8.4	7	4.4
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	5	6	5	3.1
Osmangazi Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	2	2.4	2	1.3
Selçuk Üniversitesi	-	-	-	-	1	1.7	9	10.8	10	6.3
Süleyman Demirel Üniversitesi	-	-	-	-	2	3.4	3	3.6	5	3.1
Uludağ Üniversitesi	-	-	3	18.75	7	12.1	3	3.6	13	8.1
Bursa Uludağ Üniversitesi	-	-	1	6.25	-	-	-	-	1	0.6
Özel ve Yabancı Üniversiteler										
Bilkent Üniversitesi	-	-	-	-	1	1.7	-	-	1	0.6
Çağ Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	1.2	1	0.6
Doğu Akdeniz Üniversitesi	-	-	-	-	2	3.4	1	1.2	3	1.9
University of Minnesota	-	-	-	-	1	1.7	-	-	1	0.6
Yakın Doğu Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	1	1.2	1	0.6
Toplam	3	100	16	100	58	100	83	100	160	100

* Bu tabloda akademisyen yazarlar esas alınmıştır.

Makale yazarlarının İstanbul, Ankara, Uludağ ve Gazi Üniversitelerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Tablo 3). Ancak sosyal bilimlerde sayısal veriler yanıltıcı olabilmekte ya da yeterince açıklayıcı olamamaktadır. Örneğin en çok İstanbul Üniversitesi mensubu yazarların çevre konulu makalesinin bulunduğu görülmektedir. Oysa toplam 16 makalenin 4 tanesi aynı yazara aittir. Yine üçüncü sırada görünen Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi'ndeki toplam 13 makalenin 5'i aynı yazara aittir.

3.3. Makale Yazarlarının Unvanlarına İlişkin Bulgular

Yazar unvanlarına bakıldığında, doçentlik öncesi aşamalarda yoğunlaşma olduğu görülmektedir (Tablo.4). Özellikle 2000'li yıllarda profesör ve doçent sayısındaki azalma eğilimi devam ederken Dr. unvanlı öğretim elemanı düzeyinde çok belirgin bir artış vardır. Bu bulgular, İİBF dergilerinin akademik yükselme sürecinde gerekli yayın için ortam olarak görüldüğü biçimindeki öteki gözlemleri desteklemektedir. Pasedeos ve Üsdiken (1992, 117)'in çalışmasında da genç öğretim üyelerinin (doktoralı ve dokorasız öğretim elemanları) oranı %58.7 iken kıdemli öğretim üyelerinin (doçent ve profesörler) oranı %41.3 olarak saptanmıştır. Dumrul ve Aysu (2007, 176)'nun Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi'nde 1981-2005 döneminde yayımlanan makaleleri inceledikleri çalışmalarında da, yoğunlaşma Dr. düzeyindedir (%44.96). Bu çalışmada da 2000'li yıllarda üst akademik kademelerdeki yoğunluk azalmakta, Dr. düzeyinde artmaktadır.

Dr. düzeyinde makale sayısının artışı, Doçentlik Sınav Yönetmeliği'nin (RG. 1.9.2000/24157) değişmesi ve ulusal hakemli dergilerde yayımlanan yazıların öneminin artmasıyla açıklanabilir. Üst akademik düzeydeki akademisyenlerin makalelerinin sayıca azlığı, bu kademelerdeki akademisyen sayısının az olması, özellikle profesör düzeyinde kariyer kaygısının ortadan kalkması ya da çalışmalarını hakem değerlendirmesi gerektirmeyen yayın ortamlarında yayımlatma eğilimi ile de açıklanabilir. Ancak, daha çok Türkiye'de akademisyenlerin bilimsel çalışmalarını kariyer zorunlulukları ortadan kalktıktan sonra azalttığı yönünde yorumlanabilecek bu bulgular, çevreye ilişkin konuların giderek artan biçimde önem kazanmasına karşın, bu alanda da akademisyenlerin söz konusu eğiliminde bir değişiklik olmadığını göstermektedir.

Tablo 4: Makalelerin Yazarlarının Unvanlarına Göre Dağılımı*

Yazarların Unvanları	Dönemler								Toplam	
	1970’ler		1980’ler		1990’lar		2000-2006			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Doktora Öncesi	-		5	31.3	20	34.5	29	34.9	54	33.8
Dr.	-		7	43.7	20	34.5	44	53	71	44.4
Doç.Dr.	1	33.3	4	25	8	13.8	4	4.8	17	10.6
Prof. Dr.	2	66.7	-		10	17.2	6	7.2	18	11.2
Toplam	3	100	16	100	58	100	83	100	160	100

*Yalnızca akademisyen yazarlar değerlendirmeye alınmıştır. Akademisyenlerin dışında 1990’lı yıllarda ve 2000-2006 döneminde 1’er kişi olmak üzere iki adet öteki mesleklerden yazar bulunmaktadır.

3.4. Makale Yazarlarının Disiplinlerine İlişkin Bulgular

Makalelerin %95.6’sının İİBF disiplinlerinden² akademisyenlere ait olduğu, kamu yönetimi (%57), iktisat (%39) ve işletme (%39) disiplinlerindeki akademisyenlerin çalışmalarının ağırlıkta olduğu ve her bir disiplinde üretilen makalelerinin yoğunluğunun da dönemsel olarak değiştiği saptanmıştır (Tablo-5). Türkiye’de sosyal bilimler, çevre sorunlarının ve etkilerinin Türkiye’de de somut olarak görüldüğü, konunun uluslararası ölçekte gündeme geldiği 1970’li yıllarda konuyla ilgili ürünler vermeye başlamıştır. İİBF disiplinleri bağlamında ise, uluslararası alanda çevrenin ekonomi ile ilişkisinin tartışmaya açıldığı, Türkiye’nin uluslararası gelişmelerin etkisiyle çevre örgütlenmesi ve mevzuatı ile tanıştığı yıllarda ilk ürünler kamu yönetimi ve iktisat disiplinlerinde verilmeye başlanmıştır. Sanayi işletmelerinin çevre üzerindeki etkilerinin yoğun olarak gündeme gelmesi, 1980’li yılların ikinci yarısı ve özellikle 1990’lı yıllarda çevre mevzuatı ile büyük ölçekli işletmeler için önlem ve yaptırımlar öngörülmesi ve bunların yanı sıra tüketicinin bilinçlenmeye başladığı pazarda özel sektör işletmelerinin yeni hareket stratejisi arayışları, işletme disiplinin çevreye ilişkin çalışmalarının 1990’lı yıllardan başlayarak yoğunlaşmasına neden olmuştur. Ancak, çevre konularının öteki disiplinlerin çalışmalarına aynı oranda yansımadağı görülmektedir.

Tablo 5: İİBF Dergilerindeki Çevre Konulu Makalelerin Yazarlarının Disiplinlerine Göre Dağılımı*

Yazarların Disiplinleri	Dönemler								Toplam	
	1970'ler		1980'ler		1990'lar		2000-2006			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kamu Yönetimi	2	66.7	5	31.3	29	50	21	25.3	57	35.6
İktisat	1	33.3	6	37.5	11	19	21	25.3	39	24.4
Maliye	-		2	12.5	5	8.6	5	6	12	7.5
İşletme	-		2	12.5	9	15.5	28	33.7	39	24.4
Çalışma Eko. ve End. İlişkileri	-		-		1	1.7	-	-	1	0.6
Uluslararası İlişkiler	-		1	6.2	1	1.7	2	2.4	4	2.5
Ekonometri	-		-	-	-	-	1	1.2	1	0.6
Hukuk Fakültesi (Çevre Hukuku)	-		-	-	2	3.4	-	-	2	1.2
Hukuk Fakültesi (Devletler Hukuku)	-		-	-	-	-	1	1.2	1	0.6
Veteriner Fak. (Biyokimya)	-		-	-	-	-	2	2.4	2	1.3
Ormancılık Fak. (Orm. Hukuku)	-		-	-	-	-	1	1.2	1	0.6
Ziraat Fak. (Tarım Eko.)	-		-	-	-	-	1	1.2	1	0.6
Toplam	3	100	16	100	58	100	83	100	160	100

* Yalnızca akademisyen yazarlar değerlendirmeye alınmıştır. Birden çok yazarlı makalelerde, her bir yazar ayrı veri olarak değerlendirilmiştir. Aynı yazarın farklı yıllara ait çalışmaları da ayrı veriler olarak değerlendirilmiştir.

3.5. Makalelerin Tek ve Çok Yazarlılık Durumuna İlişkin Bulgular

İİBF dergilerinde yayımlanan çevre konulu makalelerde ortak yayın yapma oranı düşüktür; Makalelerin %80'i tek yazarlıdır (Tablo-6). Çevre konulu makalelere ilişkin bu sonucu, İİBF dergileri ya da İİBF disiplinleri için yayın ortamı olan öteki dergiler üzerine yapılan şu çalışmaların sonuçları da desteklemektedir. Berkman (1987: 41)'in İİBF disiplinleri için önemli bir yayın ortamı olan Amme İdaresi Dergisi'nde yayımlanan yönetim makaleleri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmaya göre, makalelerin %94'ü tek yazarlıdır. Yine Amme İdaresi Dergisi'nin 1968-1993 yılları arasında yayımlanan tüm sayılarının incelenmesine dayanan araştırmada da (Yıldırım, 1993: 261) benzer sonuçlar elde edilmiştir. Buna göre, yabancı yazarlı (çeviri) makalelerin %37'si çift yazarlıyken Türk yazarlı makalelerde bu oran %7'dir. Benzer biçimde, Önder (2003: 63)'in Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi'nde 1992-2002 yılları

arasında yayımlanan makaleler üzerinde yaptığı araştırmaya göre de, makalelerin %91.5’i tek yazarlıdır. Dumrul ve Aysu (2007: 186)’nın araştırmasına göre de, Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi’nde 1981-2005 döneminde yayımlanan makalelerin %84.2’si tek yazarlı, %15.8’i çok yazarlıdır.

Dolayısıyla ekip çalışması ya da işbirliği eğiliminin düşüklüğü çevre konularına özgü bir durum olarak görünmemektedir. Hatta, bu çalışmada elde edilen bulguların gösterdiği gibi çevre konulu çalışmalarda işbirliği oranı öteki konulara göre daha yüksektir. Görgül verilere dayanan makalelerde ise çok yazarlılık oranı daha yüksektir. Toplam 12 görgül makalenin %66.7’si çok yazarlıdır.

Tablo 6: Makalelerin Birden Çok Yazarlılık Durumu

Yazarlar	Dönemler								Toplam	
	1970’ler		1980’ler		1990’lar		2000-2006			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tek yazarlı makaleler	3	100	14	93.3	47	90.4	40	66.7	104	80
Çok yazarlı makaleler	-	-	1	6.7	5	9.6	20	33.3	26	20
Toplam	3	100	15	100	52	100	60	100	130	100

2000’li yıllarda çok yazarlılık oranının bir artış göstererek %33.3’e ulaştığı görülmektedir. Ancak bunun Türkiye’de çevreye ilişkin konuların disiplinlerarası olma özelliği konusundaki gerekliliğin görülmeye başlandığı biçiminde yorumlanabilmesi güçtür. Birden çok yazarlı makalelerin %92.3’ü İİBF disiplinleri arasındaki işbirliğine dayanmaktadır; yalnızca 2 makalede sosyal bilim disiplinleri dışından bir disiplinle (veteriner) işbirliği yapıldığı saptanmıştır (aynı iki yazarın iki makalesi). Birden çok yazarlı makalelerin genel toplamda %69.2’si aynı disiplin dalından (bölümden) yazarların işbirliği ile yazılmıştır (1980’lerde %100; 1990’larda %60; 2000-2006’da %70).

3.6. Makalelerin Yayın Diline İlişkin Bulgular

İİBF dergilerindeki çevre konulu ilk makale İngilizce yayımlanmıştır. Bununla birlikte yabancı dilde makale yayımlama eğiliminin yüksek olmadığı görülmektedir (Tablo 7). Yabancı dilde yayımlanan makalelerin tümü İngilizce’dir. İngilizce makalelerin yayımlandığı dergiler, çoğunluğu büyük kent üniversitesi ya da yabancı dil ağırlıklı eğitimin verildiği üniversitelerin dergileridir. Bununla birlikte, bu genellemenin dışında 2004 ve 2006 tarihli iki İngilizce makalenin biri Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi’nde, diğeri Çanakkale 18 Mart Üniversitesi İİBF Dergisi’nde yayımlanmıştır; makalelerin yazarları da aynı kurumların elemanıdır. Ancak bu bulgular, Türkiye’de büyük

kent üniversiteleri dışındaki üniversitelerin dergilerinde de yabancı dilde makale yayımlama eğiliminin olduğunu söyleyebilmek için yetersizdir.

Tablo 7: Makalelerin Yayın Diline Göre Dağılımı

Yayın Dili	Dönemler								Toplam	
	1970'ler		1980'ler		1990'ler		2000-2006			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Türkçe	2	66.7	14	93.3	48	92.3	56	93.3	120	92.3
İngilizce	1	33.3	1	6.7	4	7.7	4	6.7	10	7.7
Toplam	3	100	15	100	52	100	60	100	130	100

İngilizce yayımlanan makalelerin kaynakçalarına bakıldığında ise şu bulgulara ulaşılmaktadır: Atıf yapılan yabancı kaynakların tümü İngilizce'dir. Makalelerin 2'sinde hiç kaynak kullanılmamış, yalnızca 2 makalede tamamen İngilizce kaynaklara atıf yapılmıştır. Bütün makalelerde yapılan atıf ortalamalarıyla karşılaştırıldığında (Tablo 9), 80'li ve 90'lı yıllarda (70'li yıllarda yayımlanan tek makalede atıf yok), yayımlanan İngilizce makalelerde genel ortalamaya göre Türkçe kaynak kullanma oranının oldukça düşük olduğu (sırasıyla %21.4 ve %17.1), 2000-2006 döneminde ise genel ortalamaya yakın (%33) olduğu görülmektedir. Yalnızca 2000-2006 döneminde çeviri kaynaklara (%2.2) atıf yapılmıştır. Gözlem sayısının azlığı verilen oranların güvenilirliğini zayıflatsa da, İngilizce yayımlanan makalelerde İngilizce yazından yararlanma oranının genel ortalamadan çok daha yüksek olduğu sonucuna varılabilmektedir.

3.7. Makalelerin Dayandığı Veri Türüne İlişkin Bulgular

İİBF dergilerinde yayımlanan çevre konulu makalelerin ağırlıklı olarak (%87.6) varolan bilgi ve verilere dayalı olarak gerçekleştirildiği görülmüştür. 1970'li ve 80'li yıllarda görgül ve kuramsal makale bulunmamaktadır. Görgül ve kuramsal makalelerin oranı 1990'lı yıllarda %11.5, 2000-2006 döneminde %16.7'dir. Görgül ve kuramsal makalelerin genel toplam içindeki oranı ise %12.2'dir.

Tablo 8: Makalelerin Dayandığı Veri Türü

Veri Türü	Dönemler								Toplam	
	1970’ler		1980’ler		1990’ler		2000-2006			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Varolan bilgi ve verilere dayanan makaleler										
Belgelere dayanan makaleler		-			2	3.8			2	1.5
İstatistiklere dayanan makaleler		-	-		-		-	-	-	-
Yazın taramasına dayanan makaleler	1	33.3	13	86.7	31	59.6	46	76.7	91	70
Genel olarak varolan bilgilere dayanan makaleler	1	33.3		-	1	1.9			2	1.5
Birden çoğuna dayanan makaleler	1	33.3	2	13.3	12	23	4	6.7	19	14.6
Görgül Birinci el verilere dayanan makaleler	-	-	-	-	5	9.6	7	11.7	12	9.2
Kuramsal makaleler		-			1	1.9	1	1.7	2	1.5
Kuramsal model geliştiren makaleler		-								
Modeli yeni bir alana uygulayan makaleler		-				-	2	3.3	2	1.5
Toplam	3	100	15	100	52	100	60	100	130	100

Görgül ve kuramsal makalelerdeki sınırlılık yalnızca çevre konulu çalışmalara özgü bir durum değildir. Berkman (1987)’in yukarıda sözü edilen araştırmasında da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır: Birinci el verilere dayanan ya da özgün kuramsal-kavramsal model geliştiren makaleler, toplam makalelerin (503 adet) ancak %10’u dolayındadır.

Görgül makalelerde birden çok yazarın işbirliği oranı daha yüksektir. 1990’lı yıllarda yayımlanan 5 görgül makalenin 2’si (%40), 2000-2006 döneminde yayımlanan 7 görgül makalenin 6’sı (%85.7) birden çok yazarlıdır. Görgül makalelerle ilgili başka bir saptama da, görgül makalelerin yazarlarının disiplinleriyle ilgilidir. 1990’lı yıllardaki görgül makaleler, değişik disiplinlerden yazarlarca yazılmışken, 2000-2006 döneminde ise görgül makalelerin tümü işletme disiplininden yazarlar tarafından yazılmıştır (yalnızca iki makalede kamu yönetimi disiplininden birer ortak yazar vardır).

3.8. Türkçe ve Yabancı Dillerde Kaynaklardan Yararlanma Durumuna İlişkin Bulgular

İİBF dergilerinde yayımlanan makalelerde Türkçe kaynaklardan yararlanma oranı %38.3'tür (Tablo 9). Yabancı yayın ortamlarında yayımlanmış kaynaklardan yararlanma oranı ise %51.9; buna çeviri yayınlar da eklendiğinde %61.7'dir. Yabancı kaynakların ise %76.7'si İngilizcedir. Bu sayısal verilerden, Türkiye çevre yazını için de küçük bir örneklem oluşturan İİBF dergilerinde yayımlanan çevre konulu makalelerde ağırlıklı olarak yabancı yazından ve büyük ölçüde de İngilizce yazından yararlanıldığı sonucu çıkmaktadır.

Tablo 9: Yararlanılan Türkçe ve Yabancı Dilde Kaynaklar

Yayın Dili	1970'ler		1980'ler		1990'lar		2000-2005		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Türkçe	4	16.7	79	54.5	471	49.3	495	30.6	1.049	38.3
Çeviri	4	16.7	7	4.8	73	7.6	184	11.4	268	9.8
İngilizce	10	41.7	46	31.7	374	39.1	868	53.7	1.298	47.3
Almanca	-		1	0.7	7	0.7	51	3.2	59	2.2
Fransızca	6	25	12	8.3	31	3.2	18	1.1	67	2.4
Toplam	24	100	145	100	956	100	1616	100	2741	100

Üsdiken ve Pasedeos (1992: 128)'un yönetimle ilgili makalelere dayanan çalışmalarında ulaştığı anlamlı bir bulgu ise görgül veri tabanına dayanan makalelerde Türkçe kaynaklardan yararlanma oranının kavramsal nitelikteki makalelerin iki katı dolayında olmasıdır. Çevre yazını için de görgül makalelerde Türkçe kaynaklardan yararlanma oranının yüksek olacağı varsayımından hareketle, görgül makaleler bu açıdan da incelenmiştir. Buna göre, Türkçe kaynaklardan yararlanma oranı, görgül veri tabanına dayanan makalelerde %32.9 (2 makalede hiç Türkçe kaynak kullanılmamış), görgül makalelerin yayımlandığı 1990-2006 dönemindeki kavramsal makalelerde %37.6'dır. Bu makalelerde kullanılan yabancı kaynakların tamamı İngilizcedir. Bu, görgül makalelerde teorik çerçevenin de İngilizce yazından yararlanılarak oluşturulduğunu göstermektedir.

3.9. Makalelerde İİBF Dergilerinden ve Öteki Dergilerden Yararlanma Durumuna İlişkin Bulgular

Özellikle çevre ve çevre sorunları gibi yerkürenin her bir yanında yeni gelişmelerin, ekonomik ve siyasal bakımlardan tartışmaların yaşandığı bir konuda dergilerin izlenmesi daha da önem taşımaktadır. Bu saptamadan hareketle İİBF dergilerinde yayımlanan çevre konulu makalelerde dergilerden yararlanma oranının ayrıca ortaya konmasında yarar görülmüştür.

Atıf yapılan tüm kaynaklar içinde dergilere yapılan atıfların oranı şöyledir: 1970’lerde %20.8; 1980’lerde %18.6; 1990’larda %21.4; 2000-2006 döneminde %24.7. Yabancı dergilerden yararlanma oranı Türkçe dergilerden daha yüksektir. Yabancı dergilerden yararlanma oranının özellikle 2000’li yıllarda yükseldiği görülmektedir (Tablo 10). Tüm dergilere yapılan atıflar içinde yabancı dergilerden yararlanma oranı 2000’li yıllarda %74.2’ye ulaşmıştır. Yabancı dergilerin %95.4’ü İngilizce’dir (Almanca %3.8; Fransızca %0.8). Bu bulgular da, dergilerin yeterince izlenmediği ve Türkiye’de çevre yazınının İngilizce yazından beslenerek geliştiği yönündeki gözlemleri desteklemektedir.

Tablo 10: Makalelerde Yararlanılan Dergiler ve Aldıkları Atıf Oranları

Dönemler		Türkçe Dergiler		Yabancı Dergiler		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1970’ler	Dergi Sayısı	2	66.7	1	33.3	3	100
	Atıf Sayısı	3	60	2	40	5	100
1980’ler	Dergi Sayısı	12	63.2	7	36.8	19	100
	Atıf Sayısı	18	66.7	9	33.3	27	100
1990’ler	Dergi Sayısı	53	48.2	57	51.8	110	100
	Atıf Sayısı	117	57	88	43	205	100
2000-2006	Dergi Sayısı	61	25.8	175	74.2	236	100
	Atıf Sayısı	103	25.8	296	74.2	399	100
Toplam	Dergi Sayısı	128	34.8	240	65.2	368	100
	Atıf Sayısı	241	37.9	395	62.1	636	100

Üniversite dergileri, akademisyenler için önemli bir bilgi alış verişi aracıdır. Geniş bir yayın ortamı oluşturmasına karşın İİBF dergilerinin böyle bir araca dönüşmediği görülmektedir. İİBF dergilerinde yayımlanan makalelerde, yine bu dergilerde daha önce yayımlanmış makalelere atıf oranının düşük olduğu görülmüştür (Tablo 11). Araştırma kapsamına giren 130 makalede İİBF dergilerinde yayımlanan makalelere yapılan atıf oranı, toplam atıf sayısı içinde %1.1, tüm dergilere yapılan atıflar içinde %4.7, Türkçe dergilere yapılan atıflar içinde ise %12.4’tür.

Üsdiken ve Pasedeos (1992: 119)’in çalışmasında dergi makalelerinden yararlanma oranı %25.9’dur. Şenesen ve Selim (1995: 260)’in çalışmasında ise üniversite dergilerine atıf oranı yaklaşık %1’dir. Bu çalışmada elde edilen sonuç da Şenesen ve Selim (1995: 262)’in ulaştıkları, üniversite dergilerinin İktisadi ve İdari Bilimler alanında çalışan öğretim elemanları arasında bilgi alışverişi ortamı yaratmadığı saptamasını desteklemektedir. Bir bakıma, İİBF dergileri okunmamakta ya da bu dergilerde yayımlanan çalışmalar atıfa değer

bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu dergiler “kariyer amaçlı yayın ortamı” olarak kullanılmaktadır.

Tablo 11: İİBF Dergilerden Yararlanma Durumu

Atıf Alan İİBF Dergileri	Dönemlere Göre Aldığı Atıf Sayısı								Toplam	
	1970'ler		1980'ler		1990'lar		2000-2006			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	-	-	3	21.4	3	10
Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	-	-	1	7.1	1	3.3
Ankara Üniversitesi SBF Dergisi	-	-	-	-	4	25	4	28.6	8	26.7
Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	1	6.2	-	-	1	3.3
Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi Dergisi	-	-	-	-	-	-	1	7.1	1	3.3
Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	-	-	1	7.1	1	3.3
Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	1	6.2	-	-	1	3.3
Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	2	12.5	-	-	2	6.7
İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi	-	-	-	-	5	31.3	1	7.1	6	20
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Gelişme (Studies in Development)	-	-	-	-	-	-	1	7.1	1	3.3
Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi	-	-	-	-	-	-	1	7.1	1	3.3
Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi	-	-	-	-	3	18.8	1	7.1	4	13.3
Toplam	00	00	00	00	16	100	14	100	30	100

İİBF dergilerinde yayımlanan çevre konulu makalelerin (bu çalışmanın örneklemini oluşturan makalelerin) aldıkları atıflar incelendiğinde de yukarıdaki saptamayı destekleyebilecek bir sonuç ortaya çıkmaktadır. 1970’li ve 1980’li yıllarda bu makalelere hiç atıf yoktur. 1990’lı yıllarda bu makalelerin aldığı toplam 8 atıfın 6’sı “kendine atıf” niteliğindedir. 2000-2006 döneminde ise yine toplam 8 atıf vardır ve 1’i “kendine atıf”dır.

SONUÇ

Türkiye’de çevre konusunun kamuoyunda gündem oluşturmasıyla koşut olarak 1970’li yılların ilk yarısında İİBF dergileri de bu alanda yayın yapmaya başlamıştır. Bu dergilerde yayımlanan makalelerden oluşturulan çevre bibliyografyası (Ek 2) da Türkiye’de İİBF disiplinlerinde çevre ve çevreye ilişkin sorunlar konusunda önemli bir birikim oluştuğunu göstermektedir.

Bununla birlikte Türkiye’de İİBF dergileri, nitelikli bir bilimsel yayın ortamı olamamıştır. Yayımlanmakta olan İİBF dergilerinin tümü hakemli dergi niteliğindedir. Ancak, makalelerin yazar unvanlarına göre dağılımı ve İİBF dergilerinden yararlanma durumu birlikte değerlendirildiğinde, bu dergilerin akademik yükselme sürecinde gerekli yayınlar için yayın ortamı olarak görüldüğü sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda İİBF dergileri, çevreye ilişkin konularda anlamlı ölçüde makale içermelerine karşın, bu konuda bir tartışma ortamı niteliği kazanamamıştır. Akademik yükselme kaygısının etkisi altında gerçekleştirildiği yönünde bulgular elde edilen bu çalışmaların nitelikleri bakımından da incelenmesi anlamlı veriler sunabilir.

Çevreye ilişkin konuların disiplinlerarası çalışmayı gerektirmesine karşın, İİBF disiplinlerinde, öteki konularda olduğu gibi çevre konusunda da disiplinlerarası çalışma ve işbirliği yetersizdir. Aynı biçimde Türkiye çevre yazınının kendi kaynaklarından beslenmesi, Türkiye ekosisteminin ekonomik ve toplumsal boyutlarının özgün verilerle ortaya konması bakımından önemli olan görgül çalışmalar da yetersizdir. Bilimsel çalışmalardaki bu eğilim, özgün olmaktan çok tanımlayıcı çalışmaları ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye çevre yazını İngilizce yazından yararlanarak gelişmektedir. Hem görgül çalışmaların yetersizliği hem de makalelerde yararlanılan kaynaklarının çoğunluğunun İngilizce olması bu saptamayı desteklemektedir.

İngilizce yazından yararlanma oranının yüksekliği, kuramsal ve görgül makalelerin azlığı Türkiye’de çevre yazınının gelişmesi açısından olumlu göstergeler değildir. Kuramsal ve görgül makalelerin sınırlılığı özgün kaynaklar üretilmesi bakımından önemli sorunların olduğunu gösterirken, bununla ilişkili olarak değerlendirildiğinde yabancı yazından daha çok yararlanılması da Türkçe yazında yeterli özgün ve nitelikli yapıtın bulunmayışına bağlanabilir.

Bu çalışmanın bulguları, Türkiye’de çevre yazınının daha kapsamlı ve derinlikli çalışmalara konu edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu yapılmadığı sürece, Türkiye’de çevre yazını, az gelişmiş ülkelere özgü, gelişmiş ülkeler yazınından beslenen, aktarmacı, kendi dilini oluşturamayan, geliştiği ülkenin sorunlarını tanımlayamayan ve çözüm üretemeyen bir yazın alanı olmak yazgısından kurtulamayacaktır.

Ek 1: Çalışma Kapsamında Taranan İİBF Dergilerine İlişkin Bilgiler

Üniversitenin Adı	Derginin Adı	İİBF'nin Kuruluş Tarihi	Derginin Yayına Başlama Tarihi	Açıklama
Abant İzzet Baysal Ü.	Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi	1992	2005	Yayına devam ediyor.
Afyon Kocatepe Ü.	İİBF Dergisi	1987	1999	Yayına devam ediyor.
Akdeniz Ü.	İİBF Dergisi	1993	2001	Yayına devam ediyor.
Anadolu Ü.	İİBF Dergisi	1993	1983	2003 itibariyle Üniversite'nin fakülte dergilerini kapatıp tüm sosyal bilim disiplinlerini "Sosyal Bilimler Dergisi" çatısı altına toplaması ile birlikte yayını sona ermiştir.
Ankara Ü.	SBF Dergisi	1950	1943	1943'de Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi olarak yayımlanmaya başlamış, 1950'de Okul'un Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne dönüştürülmesi ile bugünkü adını almıştır. Türkiye'nin düzenli olarak yayımlanan en eski dergilerinden biridir ve yayınına devam etmektedir.
Atatürk Ü.	İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi	1982	1982	1973-1982 tarihleri arasında <i>İşletme Dergisi</i> adıyla yayımlanmış (1969-1982 döneminde Fakülte de İşletme Fakültesi adını taşımaktadır), 1982'den itibaren <i>İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi</i> adıyla yayına devam etmiştir. Yayına devam ediyor.
Balıkesir Ü.	Bandırma İİBF Akademik Fener Dergisi	1993	2003	Yayına devam ediyor.
Celal Bayar Ü.	Yönetim ve Ekonomi Dergisi	1992	1995	Yayına devam ediyor.
Cumhuriyet Ü.	İİBF Dergisi	1994	1996	Yayına devam ediyor.
Çanakkale 18 Mart Ü.	Biga İİBF Yönetim Bilimleri Dergisi	1994	2003	Yayına devam ediyor.
Çukurova Ü.	İİBF Dergisi	1982	1987	Yayına devam ediyor.
Dokuz Eylül Ü.	İİBF Dergisi	1982	1983	1969'da İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi olarak (hakemli) yayına başlayıp 1983'den itibaren İİBF Dergisi adıyla yayını sürdürmüştür. Yayına devam etmektedir.

Ege Ü.	Ege Akademik Bakış	1992	1966	1966’da <i>İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi</i> olarak yayına başlamış, 1971’de <i>İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi</i> olarak isim değişikliğine uğramıştır ve 2001’den itibaren <i>Ege Akademik Bakış</i> adıyla yayına devam etmektedir.
Erciyes Ü.	İİBF Dergisi	1978	1981	Yayına devam ediyor.
Gazi Ü.	İİBF Dergisi	1982	1985	Yayına devam ediyor.
Hacettepe Ü.	İİBF Dergisi	1982	1978	Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi döneminde 1978’de <i>İdari Bilimler Dergisi</i> adıyla yayımlanmaya başlamıştır ve Fakültenin 1982’de İİBF’ye dönüşmesinin ardından İİBF Dergisi adıyla yayına devam etmektedir.
İnönü Ü.	İİBF Dergisi	1983	2000	Tek sayı yayımlanmış, yayını sürdürmemiştir.
İstanbul Ü.	SBF Dergisi	1977	1983	Yayına devam ediyor.
Karadeniz Teknik Ü.	İİBF Dergisi	1981	1984	Yayına devam etmiyor.
Kocaeli Ü.	İİBF Dergisi	1992	1997	1999 depreminin ardından yayınına ara verilmiştir. 2007 yılından başlamak üzere yayına devam ediyor.
Marmara Ü.	İİBF Dergisi	1983	1984	Yayına devam ediyor.
Muğla Ü.	İİBF Dergisi	1992	2005	Tek sayı yayımlanmış, yayını sürdürmemiştir.
ODTÜ	ODTÜ Gelişme Dergisi	?	1970	Yayına devam ediyor.
Osmangazi Ü.	İİBF Dergisi	1993	2006	Yayına devam ediyor.
Selçuk Ü.	Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi	1987	1993	1993’de <i>İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi</i> olarak yayımlanmaya başlamıştır. 2001’den itibaren Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi adıyla yayına devam etmektedir.
	Karaman İİBF Dergisi	1992	1998	Yayına devam ediyor.
Süleyman Demirel Ü.	İİBF Dergisi	1992	1996	Yayına devam ediyor.
Uludağ Ü.	İİBF Dergisi	1982	1979	1979’da Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi adıyla yayına başlamıştır. 1982’den bu yana İİBF Dergisi adıyla yayımlanmaktadır.

Ek 2: İİBF Dergilerinde Yayımlanan Çevre Konulu Makaleler Bibliyografyası *

- Keleş, R. (1972) "Some Legal Aspects of Air Pollution Control in Turkey", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 27(3), 443-455.
- Demir, A. (1973) "Doğal Çevre Tahripleri-Ekonomi İlişkileri Üzerine Bir Araştırma", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 28(1-2), 133-166.
- Yavuz, F. (1978) "Köyden Şehre Göç ve Şehirleşme(Çevre Sorunları-Özellikle Toprak Açısından)", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 33(3-4), 1-10.
- Tuc, A. N. (1981) "Çevre Sağlığı ve Çevre Sorunları", **Bursa Üniversitesi İktisadi ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2(2), 47-62.
- Başol, K. (1983) "Dünya'da ve Türkiye'de Çevre Sorunları", **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, 5, 11-31.
- Aktan, T. (1984) "Çevre Sorunları ve Türkiye Yaklaşımı", **Eskişehir Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, 2(2), 163-190.
- Gürkan, Ö. (1984) "Büyüme- Çevre İlişkileri Üzerine", **Karadeniz Üniversitesi İİBF Dergisi**, 1(2), 102-109.
- Yılmazcan, D. (1984) "A View on Air Pollution and Energy", **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, 1(1), 115-126.
- Ertürk, H. (1985) "Çevre Kirlenmesinin Ekonomik Anlamı", **Uludağ Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Dergisi**, 6(2), 19-25.
- Aykaç, B. (1985) "Çevre Sorunları", **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 1(1-2), 51-63.
- Ertürk, H. (1986), "Toplumsal Refah ve Çevre Kirlenmesi", **Uludağ Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Dergisi**, 7(2), 21-27.
- Şener, O. (1986) "Kamu Ekonomisi İlkeleri Yönünden Çevre Kirliliğinin Önlenmesi", **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, 3(3), 23-38.
- Ertürk, H. (1987) "Olumsuz Bir Dışsalılık Örneği: Kent İçi Trafik Hava Kirliliğine Etkileri", **Uludağ Üniversitesi İktisat ve İdari Bilimler Dergisi**, 8(1-2), 147-157.
- Oktar, T. Ö. (1988) "Uluslararası Ekonomik Kuruluşlarda Çevre Kirliliği Sorunu Çalışmaları", **Marmara İİBF Dergisi**, 5(2-1), 150-152.
- Özkan, N. H. (1989) "Çevre ve Ekonomi", **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 5(1), 241-246.
- Ateş, C. (1989), "Uluslararası Hukukta Gemilerin Neden Olduğu Kirlenmenin Önlenmesi", **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 5(1), 315-340.
- Bilginoğlu, M. A. (1989) "Ekonomik Büyüme Enerji- Çevre İlişkisi", **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, 8, 79-86.
- Yılmaz, C., S. İlkay (1989) "Katı Artıklar Sorun mu?", **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, 8, 97-104.

* Bibliyografya, yayın tarihi sırasına göre düzenlenmiştir.

- Demir, A. (1990) “Termik Santral ve Çevre Etkisi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 45(1-4), 31-37.
- Aykaç, B. (1990) “Çevre Sorunlarının Çözümü İçin Alınması Gereken Önlemler”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 6(1), 463-501.
- Kaplan, A. (1991) “Çevre Sorunları ve Ekonomi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 46(1-2), 279-285.
- Eronat, A. İ. (1991) “Ekonomi Bilimi ve Çevre Faktörü”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 7(1-2), 1-11.
- Karaer, F. (1991) “Çevre Kirliliği Kontrolünde Uygulanan Kirlilik Standartları”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 12(1-2), 131-137.
- Pazarıcı, H. (1992) “Uluslararası Hukuka Göre Çevrenin Savaş Sırasında Korunması”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 47(1-2), 103-114.
- Sav, Ö. N. (1992) “Karadeniz’de Deniz Çevresinin Korunması İçin Alınan Önlemler”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 47(1-2), 115-137.
- Özkalp, E. (1992) “Teknoloji ve Çevre”, **Eskişehir Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, 10(1-2), 381-417.
- Karcıoğlu, R. (1992) “Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği Gereğince Artıkların Değerlendirilmesi, Maliyetlemesi ve Muhasebeleştirilmesi”, **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, 9(3-4), 373-387.
- Görmez, K. (1992) “Türkiye’de Belediyeler ve Çevre Sorunları”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 8(2), 475-490.
- Demir, A. (1993) “Enerji ve Çevre İlişkileri”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 48(1-4), 35-46.
- Bilginoğlu, M. A. (1993) “Çevre Sorunları ve Çözüm Yolları”, **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, 10, 59-75.
- Konık, H. (1993) “Nüfus Çevre ve Rio Konferansı’nın Kritiği”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 3-4-5, 173-196.
- Alada, A. B., E. Gürpınar, S. Budak (1993) “Rio Konferansı Üzerine Düşünceler”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 3-4-5, 93-108.
- Dura, C. (1994) “Türkiye’de Ekolojik Baskılar Üzerine Gözlemler”, **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, 11, 15-36.
- Keleş, R. (1994) “Kent ve Çevre Haklarının Korunması Üzerine Gözlemler”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 49(3-4), 275-281.
- Kavruk, H. (1994) “Çevre Sorunları Açısından ‘Sıfır Büyüme Modeli’”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 10(1-2), 91-107.
- Kahraman, N. (1994) “Sürdürülebilir Kalkınma ve Turizm”, **Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, 12, 27-31.
- Şen, E. (1994) “Ceza Hukuku Açısından Avrupa Birliği’nde Çevrenin Korunması”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 7, 61-65.
- Şen, E. (1994) “Çevrenin Korunmasında Uluslararası Örgütlenme”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 9, 67-75.

- Şen, E. (1994) "Avrupa Birliği ve Çevre Hukuku", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 6, 43-56.
- Budak, S. (1994) "TC Çevre Bakanlığı Kanun Tasarısı Hakkında Öneriler", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 6, 7-18.
- Ertürk, H. (1994) "Kaynak Kullanımında Etkinlik Açısından Çevre Kirlenmesi ve Kirlenme Vergisi", **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 15(1), 187-196.
- Ertürk, H. (1994) "Çevre Kirliliğini Kontrol Maliyetlerinin Dağılımı Sorunu Üzerine Bir Değerlendirme", **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 15(2), 245-249.
- Serel, H. (1994) "Ekonomik Büyüme ve Çevre Tartışmaları", **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 15(2), 63-68.
- Şen, E. (1995) "Çevrenin Korunmasında Türkiye'deki Örgütlenme ve Bu Örgütlerin Görevleri ile Yetkileri", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 10, 69-88.
- Aslan, Z. (1995) "Doğal Çevrenin Korunmasına Yönelik Alınan Önlemler ve Yasaklar Karşısında Danıştay'ın Tutumu", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 11-12-13, 91-93.
- Karaman Toprak, Z. (1995) "Political Alienation Caused by Environmental Problems", **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 10(2), 287-303.
- Bilginoğlu, M. A. (1995) "Çevre Ekonomisinde Ana Sorun: Negatif Dışsallıklar ve Çözüme Yönelik Politikalar", **Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi**, 5(1), 239-248.
- Özsabuncuoğlu, İ. H. (1995) "Kirli Sulardan Kaynaklanan Dışsallığın Ekonomik Değerlendirilmesi: Gaziantep Kırsal Kesim Saha Çalışması", **Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi**, 5(1), 249-260.
- Ergil, D. (1996) "Sustainable Development-Concept and Practice", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 51(1-4), 249-258.
- Girdner, E.J., S. Akış (1996) "Environmental Attitudes in Northern Cyprus", **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 23(4), 477-508.
- Roe, T.L., A.E. Yeldan (1996) "How the Doctor's Prescriptions May Fail: Environmental Policy Under Alternative Market Structures", **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 23(4), 577-600.
- Gürpınar, E. (1996) "Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasına Yaklaşım", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 14, 37-40.
- Gökdayı, İ. (1996) "Doğal Kaynakların ve Çevrenin Korunmasında Önemli Bir Tehdit Unsuru: Ekolojik Bunalım ve Sorunun Kapitalizmden Kaynaklanan Sonuçlarının Dünyanın Geleceğine Etkileri", **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, 3(1), 128-150.
- Çelen, M. (1996) "Çevre Vergilemesi (Teori ve Türkiye Uygulaması)", **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, 12(1-2), 151-172.
- Gökdayı, İ., M. Topçuoğlu, S.R. Aydemir (1997) "Çevre Korumacılığı ve Çevre Hakkının Gelişmesi", **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 13(1-2), 261-276.
- Turgut, N. (1997) "Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanmasında Katılımın Rolü", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 52(1-4), 701-715.

- Utkuseven, A. (1997) “Kentsel Katı Atıkların Yönetimi ve Çevre Temizlik Vergisi”, **Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, 3, 369-401.
- Demircioğlu, A.G. (1997) “Turizm-Çevre Etkileşimi Bakımından Sürdürülebilir Turizm Planlaması”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 12(2), 135-147.
- Ener, N., M.H. Altıntaş (1997) “Bursa Tekstil Endüstrisinde Çevreye Duyarlı Pazarlama ve Tekstil İşletmeleri Üzerinde Bir Faktör Analizi Uygulaması”, **Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, 15(1), 125-138.
- Kovancılar, B. (1998) “Çevre Kirliliğini Önlemede Alternatif Araçlar ve Etkinliklerinin Değerlendirilmesi”, **Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, 4, 331-346.
- Kalabalık, H. (1998) “Çevrenin Korunması, Geliştirilmesi ve Çevre Sorunlarının Çözümünde Bölge ve Belediye İdarelerinin Rolü”, **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, 12(1-2), 315-353.
- Özkol, A.E. (1998) “Çevre Muhasebesi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 13(1), 15-26.
- Özden, P.P. (1998) “İmar Planlarında Çevre Olgusunun Yeri ve Önemi”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 16-19, 45-48.
- Bülbül, K. (1998) “Amerikan Çevrecilik Düşüncesinin Gelişimi”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 16-19, 83-93.
- Coşkun Kasap, G. (1998) “Global Ticaretin Pasaportu: ISO 14000-Çevre Yönetim Sistemi”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 16(4), 9-13.
- Günaydın, İ. (1999) “Çevre Vergilerinin İstihdam Üzerine Etkisi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, 4, 277-292.
- Kovancılar, B. (1999) “Çift Dividant” Hipotezi ve Vergi Yükünün Çevreye Kaydırılması”, **Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, 5, 251-261.
- Şengül, M. (1999) “Kamu Yönetimine Güven Açısından Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği’nin Geçirdiği Süreç Üzerine Bir İrdeleme”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 17(1-2).
- Şahin, F.N. (1999) “Türkiye’de Çevresel Kamuoyunun Oluşumunda Öncü Çevre Haberleri”, **Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi**, 2(1), 261-278.
- Coşkun Kasap, G. (1999) “İşletmelerde Kalite, Çevre ve İş Güvenliği Entegre Sistemleri”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 17(1-2).
- Değirmendereli, A. (2000) “Çeşitli Ülkelerde Uygulanan Ekolojik Vergiler”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, 2(1), 251-265.
- Özkalp, İ., S. Besler (2000) “ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemlerinin Etkin Bir Şekilde Uygulanabilmesindeki Kritik Başarı Faktörleri”, **Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, 16(1-2), 23-41.
- Tükel, S., D.N. Leblebici (2000) “Kamu Kesimi İçin Bir Örgütlenme Modeli: Özel Çevre Koruma Kurumu (ÖÇKK) Örneği”, **Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, 8(2), 393-413.

- Dündar, Y., M. Fişne (2001) “Avrupa Topluluğu Çevre Politikaları ve Altıncı Çevre Eylem Programı”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, 3(1), 137-153.
- Bıçkı, D. (2000) “Batı Düşüncesi, Liberal Kapitalizm ve Çevre”, **Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi**, 2, 33-42.
- Kovancılar, B. (2001) “Küresel Isınma Sorununun Çözümünde Karbon Vergisi ve Etkinliği”, **Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, 8(2), 7-19.
- Kılıç, S. (2001) “Uluslararası Çevre Hukukunun Gelişimi Üzerine Bir İnceleme”, **Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi**, 2(2), 131-148.
- Gürpınar, E. (2001) “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Üzerine”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, No: 23-24 (Ekim 2000-Mart 2001).
- Nemli, E. (2001) “Çevreye Duyarlı Yönetim Anlayışı”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, No: 23-24 (Ekim 2000-Mart 2001).
- Dağdemir, Ö. (2001) “Ticaretin Serbestleştirilmesinin Gelişmekte Olan Ülkeler Üzerindeki Çevresel Etkileri”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 25, 99-114.
- Güneş, Ş. (2001) “Karadeniz’de Çevresel İşbirliği, 1992 Bükreş Sözleşmesi”, **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 28(3-4), 311-337.
- Kütükçü, M. A. (2001) “Uluslararası Hukukta Gemi Kaynaklı Kirlenme ve Devlet Gemilerinin Egemenlikten Doğan Bağımsızlığı”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, 6(2), 45-65.
- Alagöz, A., B. Yılmaz (2001) “Çevre Muhasebesi ve Çevresel Maliyetler”, **Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 1(1-2), 147-158.
- Özer, M. A. (2001) “Yeşil Hareket: Alman Yeşilleri Üzerine Bir Değerlendirme”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 2001/1, 173-198.
- Karataş, C. (2001) “Economic Appraisal of the Bosphorus Tube Tunnel and İstanbul Metro Alternative and Their Environmental Impacts”, **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 28(1-2), 133-167.
- Gürlük, S. (2001, “Dünyada ve Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Sürdürülebilir Kalkınma”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 19(4).
- Şafaklı, O. (2001) “The Importance of Environment for The Tourism Sector of TRNC within the Context of Environmental Issues of the Mediterranean Region”, **Ege Üniversitesi Ege Akademik Bakış**, 1(2).
- Dündar, Y., M. Fişne (2002) “Avrupa Birliğinde Çevresel Ekonomik Uygulamalar”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, 4(2), 119-136.
- Özbey, F. R. (2002) “Sürdürülebilir Turizm Kalkınması 2002: Birleşmiş Milletler–Dünya Ekoturizm Yılı”, **Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, 18(1-2).
- Çoban, A. (2002) “Çevreciliğin İdeolojik Unsurlarının Eklemlenmesi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 57(3), 3-30.
- Kılıç, S. (2002) “Çevreci Sosyal Hareketlerin Ortaya Çıkışı, Gelişimi ve Sona Ermesi Üzerine Bir İnceleme”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 57(2), 94-108.

- Baki, B., E. Cengiz (2002) “Toplam Kalite Çevre Yönetimi”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 21(1), 153-175.
- Demir, C. (2002) “Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye’deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 17(2), 93-117.
- Karacan, A. R. (2002) “İşletmelerde Çevre Koruma Bilinci ve Yükümlülükleri, Türkiye ve Avrupa Birliği’nde İşletmeler Yönünden Çevre Koruma Politikaları”, **Ege Üniversitesi Ege Akademik Bakış**, 2(1).
- Erdinç, Z. (2003) “Alternatif Üretim Yönetimi Olarak Ekolojik (Organik) Tarım: Türkiye İçin Bir Değerlendirme”, **Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, 19(1-2), 133-144.
- Duru, B. (2003) “Dünya Bankası, GEF ve Küresel Çevre Sorunları”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 58(2), 80-95.
- Fırat, A. S. (2003) “Çevre Etiği Kavramı Üzerine Yeniden Düşünmek”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 58(3), 105-144.
- Özel, M. (2003) “Avrupa Birliği: Ekonomik Topluluktan Çevre Topluluğuna(mı?)”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 5(1).
- Anlar Güneş, Ş. (2004) “Uluslararası Toplumun Ortak Değerleri Sorunu, Çevrenin Korunması ve Jus Cogens Doktrini”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 59(4), 123-150.
- Bozlağan, R. (2004) “Sürdürülebilir Gelişme Kavramı Üzerine Yapılan Tartışmalara Bir Bakış”, **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, 18(3-4).
- Gökalp, M. F., A. Yıldırım (2004) “Dış Ticaret ve Çevre: Kirlilik Sığınakları Hipotezi Türkiye Uygulaması”, **Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, 11(2), 99-113.
- Tek, M., M. Reyhanoğlu (2004) “Etikten Etikete “İşletmelerde Çevresel Etik”: Söylem-Eylem Farklılaşması”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 6(3), 205-229.
- Tokat, N., A. Mutlu (2004) “Çevre Bilinci ve Duyarlılığı Bakımından Çorum’daki Ortaöğretim Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 2004/1, 207-220.
- Güneş, Y. (2004) “Conservation and Preservation Movement and Their Influences on Environmental Legislation in the USA”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 31, 47-57.
- Çetin, A. T., M. Özcan, R. Yücel (2004) “Çevre Muhasebesine Genel Bakış”, **Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 4(7), 61-76.
- Alagöz, M. (2004) “Sürdürülebilir Kalkınmanın Paradigması”, **Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 4(8), 1-23.
- Bedük, A., F. Bedük (2004) “İmalat İşletmelerinde Çevreye Duyarlı Yönetim Uygulamaları: Karaman Örneği”, **Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi**, 4(1), 17-36.
- Karabıçak, M., R. Armağan (2004) “Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Süreci, Çevre Yönetiminin Temelleri ve Ekonomik Etkileri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF Dergisi**, 9(2), 203-228.

- Şahin, Y. (2004) "A Critique of Establishment Environmentalism in Turkey", **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, 18(3-4), 21-33.
- Ertan, B. (2004) "2000'li Yıllarda Çevre Etiği Yaklaşımları ve Türkiye", **Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Biga İİBF Yönetim Bilimleri Dergisi**, 2(2), 93-108.
- Alagöz, M. (2005) "Sürdürülebilir Kalkınma: Türkiye Örneği", **Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi**, 5(1), 187-210.
- Öztunalı Kayır, G. (2005) "Sosyoloji'den Ekososyoloji'ye Doğru Değişen Kuramsal Temeller", **Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi**, 9, 154-176.
- Dağdemir, Ö. (2005) "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Ekonomik Büyüme: İklim Değişikliği Politikasının Türkiye İmalat Sanayii Üzerindeki Olası Etkileri", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 60(2), 49-68.
- Akbostancı, E., G.İ. Tunç, S. Türüt-Aşık (2005) "İmalat Sanayi ve Kirlilik: Bir Kirliliği Endüstri Sığınağı Olarak Türkiye", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 60(1), 3-28.
- Altunbaş, D. (2005) "Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Türkiye'deki Kurumsal Değişimlere Bir Bakış", **Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Biga İİBF Yönetim Bilimleri Dergisi**, 1.
- Ay, C., Z. Ecevit (2005) "Çevre Bilinçli Tüketiciler", **Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi**, 10, 238-263.
- Çetin, M. (2005) "Doğal Sermaye (Kritik Doğal Sermaye) ve Sürdürülebilir Kalkınma", **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, 10(1), 313-328.
- Doğan, S. (2005) "Türkiye'nin Küresel İklim Değişikliğinde Rolü ve Önleyici Küresel Çabaya Katılım Girişimleri", **Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Dergisi**, 6(2), 57-73.
- Çetin, T. (2005) "Çevresel Dışsallıklar ve İçselleştirme Yöntemleri", **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 7(3), 143-166.
- Mutlu, A. (2006) "Ekolojideki Kaos", **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 7(2), 181-199.
- Aygün, B., A. Mutlu (2006) "Ekolojik Toplumun Organik Toplumla İlişkisi Üzerine", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 61(1), 3-35.
- Çetin, M. (2006) "Teori ve Uygulamada Bölgesel Sürdürülebilir Kalkınma", **Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF Dergisi**, 7(1), 1-20.
- Cengiz, E., B. Baki, T. Acuner (2006) "Bütünleşik Kalite-Çevre Yönetim Sistemi", **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, 20(1), 247-264.
- Acar, İ. A. (2006) "Vergilemede Tahsis İlkesinin Çevre Vergileri Açısından Değerlendirilmesi", **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, 11(1), 215-232.
- Özdemir, Z., H. Özekicioğlu (2006) "Kentleşme ve Çevre Sorunları", **Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi**, 11(1), 17-30.
- Özel, M., S. Kılıç (2006) "Küresel Bir Sorun Olarak İklim Değişikliği ve İklim Politikaları", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 34.

- Dinçer, S.E. (2006) “Çok Amaçlı Doğrusal Kesirli Programlama Yöntemi ile Çevre Yönetim Sistemleri Problemlerine Çözüm Yaklaşımı”, **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, 21(1), 497-510.
- Kurşunel, F., A. Büyükşalvarcı, A. T. Alkan (2006) “Muhasebe Meslek Mensuplarının Çevre Muhasebesi Hakkındaki Görüşleri: Konya İli Üzerine Bir Araştırma”, **Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi**, 11, 82-88.
- Gürbüz, E., Ö. Demirer (2006) “Ürünlerin Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Başarılarının Belirlenmesi: Türkiye Gıda Sektörü Araştırması”, **Dokuz Eylül Üniversitesi, İİBF Dergisi**, 21(1), 85-107.
- Tan, S.S. (2006) “Decreasing Environmental Pollution Through Reducing Environmentally Damaging Subsidies: The Case of Agricultural Input Subsidies”, **Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Biga İİBF Yönetim Bilimleri Dergisi**, 4(2), 229-240.

NOTLAR

¹ Bu çalışmada, “İİBF” tanımlaması, doğrudan “İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi” olarak adlandırılan fakültelerin yanı sıra benzer nitelikler taşıyan Ankara ve İstanbul Üniversitelerinin “Siyasal Bilgiler Fakülteleri (SBF)” için; “İİBF Dergisi” tanımlaması ise hem İİBF’ler hem de SBF’ler tarafından çıkarılan dergiler için kullanılmıştır.

² Makale yazarlarının tümünün disiplinlerine ilişkin ayrıntılı bilgiye ulaşılamadığından, disiplinler “bölüm” düzeyinde ele alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Acara, A., O. Ersan (1996) **TÜBİTAK Ulusal Çevrebilim Bibliyografik Veri Tabanı**, Ankara. TÜBİTAK Yayını.
- Akman, Ş. (1955) “Murgul Bakır Fabrikası Bacalarından Çıkan Kükürt Dioksit Gazları ile Bulaşmış Otları Yiyen Hayvanlarda Sülfürik Asit ile Zehirlenme Olayları Üzerinde Araştırmalar”, **Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi**, 1-2, 3-31.
- Akyol, T. (1973) "Ankara'nın Kirliliği ve İnsan Sağlığı", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, 30.
- Ararat, F. (1967) “Sanayide Toz Giderme”, **Mühendis ve Makine Dergisi**, 10(116).
- Aytuğ, N. (der.) (1972) **Türkiye’nin Çevre Sorunları Bibliyografyası (1962-1972)**, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- Berkman, A.Ü. (1987) “Amme İdaresi Dergisi’nde Yayımlanan Makaleler ve Türk Yönetim Bilimi”, **Amme İdaresi Dergisi**, 20(4), 19-42.
- Boratav, Z. (2000) “Çevre Tarihi Bibliyografya Çalışması Denemesi”, Zeynep Boratav (yay. Haz.) (2000), **Türkiye’de Çevrenin ve Çevre Korumanın Tarihi Sempozyumu**, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, 27-41.

- Botelho, R.J. (1963)"Tabiatın Muhafazası ve Milli Parklar", (Çev:Tanju Polatkan) **İller ve Belediyeler Dergisi**, 212, 301-306.
- Burian, K. (1972) **Hava Kirlenmesi Bibliyografyası 1948-1970**, Ankara: TÜBİTAK Yayını.
- Carson, R. (2004) **Sessiz Bahar**, (çev. Ç. Güler), Ankara: Palme Yayıncılık.
- Cem, C. (1976) "Yönetime Çevresel Yaklaşım ", **Amme İdaresi Dergisi**, 9(1), 3-30.
- Chua, S. (1999) "Economic Growth, Liberalization, and The Environment: A Review of The Economic Evidens", **Annual Review Energy. Environ.**, 1999(24), 391-430.
- Cleghorn, H., F. Royle, R. Baird-Smith, R. Strachey, (1852) **Report of the Committee Appointed by The British Association to Consider the Probable Effects in an Economical and Physical Point of View of the Destruction of Tropical Forests**, Report of the Proceedings of the British Association for the Advancement of Science.
- Costanza, R., D.I. Stern, B. P. Fisher, L. He, C. Ma (2004) "Influential Publications in Ecological Economics: A Citation Analysis", **Ecological Economics**, 50, 261-292.
- Çataltaş, İ. (1965) "Atmosferin Kirlenmesi Olayı", **Kimya Mühendisliği**, 2(14), 26-30. "Çevre Bibliyografyası" (1995) **Yeni Türkiye**, 1(5), 727-775.
- Davidson, D.J., S. Frickel (2004) "Understanding Environmental Governance: A Critical Review", **Organization & Environment**, 17(4), 471-492.
- Demir, A. (1963) "Havanın Kirlenmesi ve Büyük Şehirlerde Doğurduğu Problemler", **İller ve Belediyeler Dergisi**, 218, 607-609.
- Derici, F. (1977) "Tabiat ve Çevrenin Korunmasında Mahalli İdarelerin Rolü", **Türk İdare Dergisi**, 358.
- Dumrul, C., A. Aysu, (2007) "Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisinde Yayınlanan Makaleler: Değerlendirme ve Bibliyografya (1981-2005)", **Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi**, 27, 171-249.
- Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (1987) **Ortak Geleceğimiz**, (B. Çorakçı), Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını.
- Eraydın, A. (2003) "Çevre Kalkınma ve Nüfus", Akın Atauz vd. (Haz.), (2003), **Türkiye'nin Nüfus ve Kalkınma Yazını**, Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Raporları, 41-43, 180-187.
- Foster, J.B. (1999) **Savunmasız Gezen**, (çev. Hasan Ünder), Ankara: Epos Yayınları.
- Gould, G. (1961) "Havanın Kirlenmesi Probleminin Çözümü", **Mühendis ve Makine Dergisi**, 51, 12-13.
- Hect, J. E. (1997) "Impacts of Tarif Escalation on The Environment: Literature Review and Synthesis", **World Development**, 25(10), 1701-1716.

- Irmak, A. (1946) “Toprak Taşınmaları, Memleketimizdeki Önemi ve Korunma Çareleri”, **Orman ve Av**, 10, 307-318.
- Irmak, A. (1951) “Türkiye’de Kuraklık Meselesi ve Kurak Sahalarımızda Yapılması Gereken Toprak Araştırmaları”, **İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi**, 2, 3-7.
- Jakobsen, S. (1999) “International Relations and Global Environmental Change: A Review of The Burgeoning Literature on The Environment”, **Cooperation and Conflict**, 34(2), 205-236.
- Karaca, İ. (1957) **Murgul Bakır Fabrikası İzabehane Bacalarından İntişar Eden Kükütrdioksit (SO₂) Gazının Havai Yolla Bitki Tecessüm ve Sağlığına Tesiri Üzerine Araştırmalar**, Ankara Üniversitesi Yayın No:126.
- Karaoğlu, H.G. (1953) “Bakır Fabrikası Dumanının Bitki ve Hayvan Sağlığına Tesiri”, **Veteriner Hekimler Derneği Dergisi**, 78-79.
- Kayaalp, T. (1946) “Erozyon ve Zararları”, **Pancar**, 147, 12-13.
- Keleş, R. (1962) “Şehirlerde Hava Kirlenmesi Problemi”, **İller ve Belediyeler Dergisi**, 19(203), 417-420.
- Kılıçer, T. (1978) “Çevre Sorunları ve Ülkemizdeki Uygulamalar”, **Türk İdare Dergisi**, 359, 3-26.
- Kozak, N. (2003) **Akademik Dergiler Rehberi-2002**, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Köroğlu, N.T. (2006) “Türkiye’de Çevrenin Dönüşümü ve Çevre Yazınının Gelişmesi”, A. Eraydın (der.), **Değişen Mekan- Mekansal Süreçlere İlişkin Tartışma ve Araştırmalara Toplu Bakış: 1923-2003**, Ankara: Dost Kitabevi Yayını, 259-279.
- Krogman, N.T., J.D. Darlington (1996) “Sociology and the Environment: An Analysis of Journal Coverage”, **American Sociologist**, 27(3), 39-55.
- Lemos, M.C., A. Agrawal (2006) “Environmental Governance”, **Annual Review Environment Resources**, 2006, (31), 297-325.
- Ma, C., D.I. Stern (2006) “Environmental and Ecological Economics: A Citation Analysis”, **Ecological Economics**, 58, 491-506.
- Meadows, D.H., D.L. Meadows, J. Randers, W. W. Berrens (1978) **Ekonomik Büyümenin Sınırları**, (Çev. K. Tosun vd.), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayın No.2452.
- Önder, Ö. (2003) “Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi’nde Yayımlanan Makalelerin İncelenmesi (1992-2002)”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 12(3), 48-67.
- Öner, O. (1972) “SBF Dergisi’nde İktisadi Araştırmalar: 1960-1971”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 27(1), 67-184.
- Öngün, K. (1963) “Havanın Kirlenmesi”, **Mühendis ve Makine**, 7(75), 10.
- Ponting, C. (2000) **Dünyanın Yeşil Tarihi**, (Çev. A.B. Sander), İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayını.

- Şenesen, G.G., R. Selim (1995) "Türkiye'de Üniversite Dergilerinde Yayımlanan Çalışmalarda Ekonometri Uygulamalarının Bir Değerlendirmesi", Kuvvet Lordođlu (yay. haz.), (1996), **İnsan, Toplum, Bilim- 4. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi Bildirileri**, İstanbul: Kavram Yayınları, 257-272.
- Tarcan, M. (Çev.) (1962)"Mahalli İdarelerin Havanın Kirlenmesini Önleyici Savaşmaya Katılması", **İdare Dergisi**, 275, 141-160.
- Tortop, N. (1965) "Havanın Kirlenmesi Karşısında Mahalli İdarelerimizin Sorumluluđu", **İller ve Belediyeler Dergisi**, 21(233), 124-125.
- Üsdiken, B., S.A. Wasti (2002) "Türkiye'de Akademik Bir İnceleme Alanı Olarak Personel veya 'İnsan Kaynakları' Yönetimi, 1972-1999", **Amme İdaresi Dergisi**, 35(3), 1-37.
- Üsdiken, B., Y. Pasadeos (1992) "Türkiye'de Yayımlanan Yönetimle İlgili Makalelerdeki Atıflar Üzerine Bir İnceleme", **Amme İdaresi Dergisi**, 25(2), 107-134.
- Üsdiken, B., Y. Pasadeos (1993) "Türkiye'de Örgütler ve Yönetim Yazını", **Amme İdaresi Dergisi**, 26(2), 73-93.
- Verel, S. (1970) "Ankara'da Hava Kirlenmesi ve Alınması Gereken Tedbirler", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, 19, 13.
- Yalvaç, R. (1967) "Hava Kirlenmesi ve Alınacak Tedbirler", **İller ve Belediyeler Dergisi**, 257, 97-99.
- Yıldırım, Y. (1993) "1968'den 1993'e Amme İdaresi Dergisi", **Amme İdaresi Dergisi**, 26(1), 255-262.